

Strategisk næringsplan Alvdal kommune

Vedtatt av kommunestyret i sak 68/17 den 26. oktober 2017

Innhold

1. Om planen og bakgrunnen – **hvorfor gjør vi dette?**
 - a. Bakgrunn og mandat
 - b. Metode og oppfølging
2. Rammer og forutsetninger – **hva kan vi gjøre ?**
 - a. Staten Innovasjon Norge Fylkesmannen
 - b. Fylket Hedmark Fylkeskommune
 - c. Regionen
 - d. Kommunen
3. Klare fakta – **hva vet vi?**
 - a. Rammebetingelser
 - b. Attraktivitetsmodellen
4. Satsingsområder – **hva vil vi gjøre?**
 - a. Transport og industri
 - b. Reiseliv
 - c. Handel og service
 - d. Landbruk
5. Tiltaksdel - **dette gjør vi!**
 - a. Tiltaksplan næring
 - b. Tiltaksplan landbruk

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Alle bilder: DMT Alvdal

Om planen og bakgrunnen – hvorfor gjør vi dette?

Bakgrunn og mandat

Alvdal kommune har tidligere ikke hatt noen næringsplan. I forbindelse med planprosessen som ble igangsatt i 2016 ble det derfor bestemt at kommunen skal ha fire strategiske planer; næringsplan, folkehelseplan, plan for rekruttering og kompetanse, og helse/omsorgsplan. Kommuneplanens samfunnsdel inneholder 5 satsingsområder for kommunen de kommende årene:

- Næringsutvikling
- Rekruttering
- Kompetanseutvikling
- Kultur og idrett
- Infrastruktur

Disse er de samme som i strategisk næringsplan for Fjellregionen. Alle planer som gjelder for kommunen ligger på kommunens nettside.

Styringsgruppa for arbeidet har vært ordfører, varaordfører, rådmann, ass.rådmann og enhetsledere for hhv landbruk og plan/miljø.

Oppdraget med å utarbeide planen ble gitt til Rørosregionen Næringshage, og arbeidet ble startet opp høsten 2016

Overordna og gjennomgående tema for alt planarbeid i kommunen er

- **det gode liv**
- **bærekraft**

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Metode og oppfølging

For å finne ut hvor en skal må en også vite hvor en står. Det er utarbeidet mye bakgrunnsstoff som har vært nyttig i dette arbeidet. Det har blitt gjennomført SWOT-analyser, intervjuer med næringslivet, spørreundersøkelser rettet mot landbruksnæringa i tillegg til andre relevante kartlegginger.

Kommunestyret har hatt gruppearbeid med å formulere overordna mål. I tillegg har det blitt jobbet parallellt med å rullere en tiltaksplan for landbruket. Dette arbeidet har vært gjort som gruppearbeid og samlinger med næringa med landbrukskontoret som ansvarlig gjennomfører i samarbeid med Rørosregionen Næringshage.

Næringsplanen består av tre deler; 1 strategisk del, 1 tiltaksdel for næring og 1 tiltaksplan for landbruk.

Styringsgruppa for arbeidet med næringsplan har i løpet av prosessen bestemt at tiltaksplan for landbruk skal være en del av næringsplanen og i tiltaksdelen får derfor landbruk en egen del som for de andre næringene i kommunen.

Utfordringsdokumentet utarbeidet av kommunen våren 2016 har vært flittig brukt. Statistikker som viser utviklingen i befolkningen, utdanningsnivå, alderssammensetning og andre rapporter har også vært brukt.

I planen er det valgt å ha en inndeling på 4 bransjevise satsingsområder:

- Industri og transport
- Reiseliv
- Handel og service
- Landbruk

I tillegg skal det satses på digitalisering og teknologiutvikling.

Hvert område har fått sitt overordnede mål med hver sin strategi, en beskrivelse på hvordan målet kan nås. Målene er formulert gjennom gruppearbeid i kommunestyret. Resultatene fra SWOT-analysearbeidet med næringslivet er tatt inn som tekstbobler/-bokser benevnt «styrker», «muligheter» og «kommunens rolle» slik næringslivet selv har uttrykt det for hvert av satsingsområdene

Tiltaksdelene tar opp igjen de overordnede målene for hvert satsingsområdet og beskriver konkrete tiltak som skal gjennomføres. Budsjettet kan derfor legges ut fra prioriteringene i tiltaksdelene.

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Rammer og forutsetninger – hva kan vi gjøre ?

Her prøver vi å si noe om forutsetningene for næringsarbeidet i kommunen, og samtidig orientere om ulike roller og ansvar i arbeidet.

Staten

Innovasjon Norge

bidrar til nyskaping i næringslivet, utvikling i distriktene og utvikling av konkurransedyktige norske bedrifter. Selskapet profilerer norsk næringsliv og Norge som reisemål. IN tilbyr lån, tilskudd og garantier etter overordnede program og føringer gitt av Regjeringen gjennom flere departementer. Innovasjon Norge Hedmark og Oppland er nå slått sammen til Innlandet (2017) og har kontorer på Hamar, Lillehammer og Tynset (fra sommeren 2017)

Fylkesmannen

får også "oppdragsbrev" fra forskjellige departementer, og kanskje mest relevant her er landbruksavdelingen som utfører oppgaver rettet mot bygdeutvikling i tillegg til lov- og tilskuddsforvaltning tilknyttet landbruket. Typiske prosjekter som kan finansieres herfra er oppstart, mobilisering og etablering av tilleggsnæring, f.eks Inn på Tunet, bioenergi, landbruksbasert reiseliv og lokalmatproduksjon. Fylkesmannen gir også støtte, rådgivning og veiledning til det kommunale landbrukskontoret.

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Kommunen

Kommunen skal også ha en rolle som tilrettelegger for næringsutvikling, akkurat som fylkeskommunen. Samfunnsdelen i kommuneplanen sier noe om de overordnede retningene det ønskes å jobbe med, og det er her i denne delen at de lokale politikerne kan prioritere og beskrive sine satsingsområder for den gitte perioden. Arealdelen i en kommuneplan skal gjenspeile disse prioriteringene i f.eks disponering av næringsareal.

Alvdal kommune har ikke mange økonomiske virkemidler til næringsutvikling. Næringsfondet i kommunen skal gi muligheter for lokal næringsutvikling, og det er opp til politikerne å vedta og regulere/endre vedtektene i fondet ut fra de retningene som det ønskes å jobbe med.

Kommunen har flere interkommunale avtaler med Tynset, dette gjelder f.eks tjenester i fht byggesaksbehandling, plan- og delingssaker og matrikkelføring. I tillegg har kommunen felles fagenhet for Tynset og Alvdal på landbruksforvaltning.

Kommunen skal jobbe for god dialog og samhandling med næringslivet. Invitere til dialogmøter med hele næringslivet, særskilte satsingsområder vurderes årlig i tiltaksdelen.

Regionen

Alvdal kommune er 1 av 8 kommuner i Fjellregionen. Regionrådet for Fjellregionen er et politisk samarbeidsorgan mellom kommunene, og består av ordførere, varaordførere, rådmenn og 1 representant fra opposisjonen fra de 8 kommunene.

Arbeidet finansieres med regionale utviklingsmidler fra fylkene, og konkrete prosjektmidler fra f.eks Interreg eller andre nasjonale programmer.

Fylket

Hedmark Fylkeskommune

Det er KMD som bevilger regionale utviklingsmidler til fylkeskommunene for videre fordeling. Disse midlene rettes ofte mot bosetting, næringsutvikling, klynger, entreprenørskap og forskning. Enkeltbedrifter kan ikke søke om disse midlene men kommunene, regionråd, næringshager og andre som jobber med næringsutvikling kan gjøre det.

Fylket har også regionale planstrategier som rulleres, der fylkesrådet kan påvirke og sette sitt politiske preg på utviklingen. Hovedsatsingsområder konkretiseres ofte med målsettinger knyttet til nasjonale mål.

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Klare fakta – hva vet vi?

Rammebetingelser

Vi påvirkes i stor grad av avtaler og reguleringer med bakgrunn i europeiske og internasjonale forhold. EØS og WTO har konsekvenser for regional og lokal utvikling i Hedmark. Anskaffelsesreglementet er et konkret eksempel på hvordan kommunens rolle som kunde overfor lokalt næringsliv har endret seg.

Lokale og regionale utfordringer i Hedmark er også ganske like de vi finner i andre regioner i Europa og verden forøvrig. Folk som flytter fra landsbygda og inn til byer er ikke med andre ord et lokalt fenomen i Hedmark.

Demografisk har Alvdal har en forsiktig økning i folketallet. Samtidig ser vi at gjennomsnittsalderen øker, og dette betyr at befolkningen i kommunen blir eldre for hvert år. Antall arbeidsplasser er svakt økende. Kommunen har en bred sammensetning av bransjer med flere større drivende aktører i sine bransjer. Dette er særegent for regionen og er veldig positivt for videre utvikling.

Industri, bygg og anlegg og jordbruk er de største i tillegg til helse-og sosialtjenester som tilhører offentlig virksomhet (sysselsatte i kommunen).

Antall sysselsatte i jordbruket går ned uten at produktiviteten reduseres i kommunen. Sammen med sysselsatte i industrien mens bygg- og anlegg sammen med transportnæringa har en økning.

*Dilemma:
Hva skal vi satse på av næringsutvikling?*

*Skal vi gi litt oppmerksomhet til mange eller gi mye til noen få?
Skal vi satse på de som skal til å etablere seg eller de som allerede er etablert?*

Respekt

Lojalitet

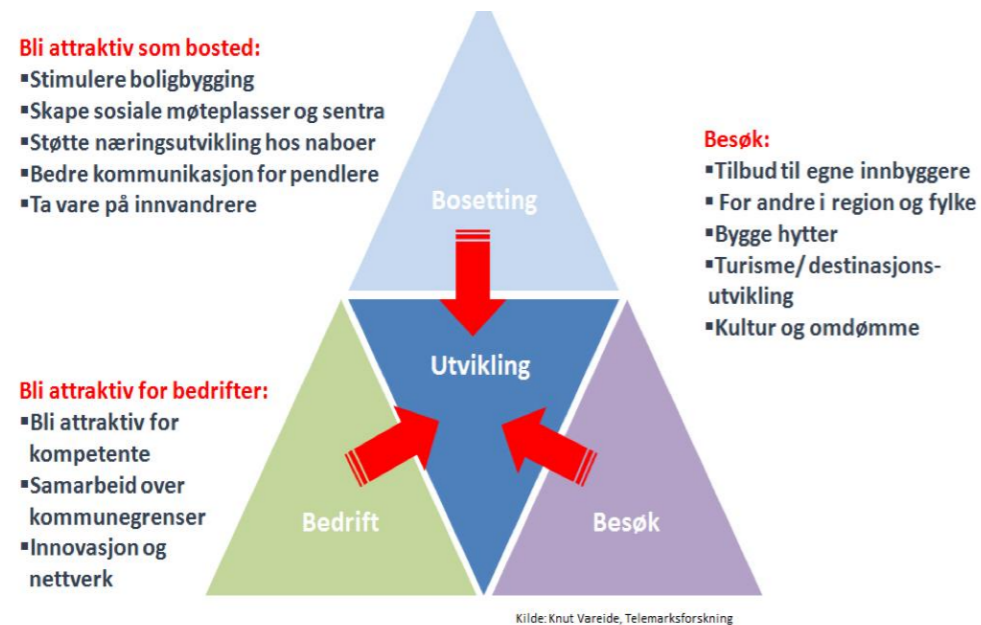
Medvirkning

Attraktivitetsmodellen

Samfunnsutvikling henger sammen med bosetting, sysselsetting og arbeidsplasser. Telemarksforskning har laget mange analyser på kommuners attraktivitetsmodell, der det snakkes om at vekst og utvikling kommer fra flere retninger. Bosetting, bedrifter og besøk gir grobunn for vekst og utvikling. Å forstå dette og se det i sammenheng er viktig, selv om en næringsplan dreier seg om aktiviteter som går direkte på næringslivet. De andre tiltakene blir ivarettatt av andre deler av planverket i kommunen, som f.eks folkehelseplan.

Teorier om innovasjon og entreprenørskap peker på hva som er gode strategier for næringsutvikling (O. Spilling 2006):

- Utvikling av mennesker og kunnskap
- Direkte støtte til etablerere
- Tilrettelegging for miljøer som tenker nytt

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Satsingsområder - hva vil vi gjøre?

Industri og transport

Mål: Alvdal skal ha en økning i antall arbeidsplasser tilknyttet transport og industri på X % i løpet av inneværende planperiode

Strategi: kommunen skal ha en tydelig retning på næringsarbeidet rettet mot store og plasskrevende bedrifter. Dette skal synliggjøres ved å ha klare prioriteringer rundt arealdisponeringer, bedriftsetablering og knoppskyting rundt de store bedriftene i kommunen.

Transport og industri er plasskrevende næringer, og det er viktig at denne næringen følges opp nøye og får tilgang til næringsarealer med tilhørende infrastruktur i takt med utviklingen.

Store bedrifter er ofte motorer i næringsutvikling i en kommune uten at det er tilstrekkelig bevissthet rundt det. Å øke oppmerksomheten rundt dette er viktig, og kommunenes rolle er ofte å prøve å legge tilrette for at de store bedriftene bruker mindre og lokale underleverandører der det er mulig.

Lav arbeidsledighet kan ofte oppfattes som positivt men det kan også være et tegn på knappe ressurser. Tilstrekkelig tilgang på kompetanse og fagfolk kan bremse en ønsket utvikling. Det er derfor viktig å synliggjøre fagarbeidsplassene i industrivirksomhetene i kommunen for barn og unge, dette kan bidra til å styrke rekrutteringen til yrkesfagene tilknyttet næringene.

Næringslivets uttrykk:

Styrker:

Allsidighet i bransjene
Sentral beliggenhet langs RV 3
Solide bedrifter
Lav arbeidsledighet
Lav arbeidsgiveravgift
Stabilt klima
Store bedrifter som satser internasjonalt
Fyrtårnsbedrifter

Muligheter:

NSB
Elektrifisering av jernbanen
Utbygging av bredbånd
Klynger og knoppskyting
Spin-off for underleverandører
Samarbeid på større oppdrag
Utnytte de store bedre
Felles lagerfunksjon
Utvikling langs Rv 3
Lærlingeplasser

Kommunens rolle:

Styrke sin rolle som samfunnsutvikler
Legge til rette for koblinger, klynger og knoppskyting

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Satsingsområder - hva vil vi gjøre?

Reiseliv

Mål: Alvdal skal ha en tydelig og forbedret posisjon som reisemål. Det skal være lett å etablere seg som fritidsbeboer i kommunen og antall overnattingsplasser og attraksjoner skal økes.

Strategi: Kommunen skal stimulere til at det etableres flere foretak i reiselivsbransjen. Ved aktiv og strategisk bruk av de kommunale planene skal det pekes på naturlige områder som kan tilrettelegges for turisme og reiseliv, inkludert friluftsliv og folkehelse.

Kommunen har et stort potensiale i å utvikle reiselivsbransjen videre, både for tilreisende, hyttebyggere og fastboende. Det finnes utrolig mange muligheter i kommunen, men som for mange andre plasser er det mangel på investeringsvillig kapital i kommunen. En viktig oppgave kan derfor være å synliggjøre mulighetene for kapitalsterke miljøer både lokalt og regionalt for slik å øke investeringsviljen i kommunen. Det bør også utredes på hvilken måte kommunen skal utøve sitt arbeid mht reiselivsnæringa framover, enten ved å jobbe sammen med andre aktører eller gjøre jobben alene.

Sentrale gjennomfartsårer både på vei og jernbane går gjennom kommunen, og begge har naturlige stoppesteder i kommunen i form av jernbanestasjon og rasteplasser langs Rv 3. Dette representerer et betydelig potensiale for produktutvikling.

Næringslivets uttrykk:

Styrker:

Sentral beliggenhet
Festivaler
Demografi (i forhold til nabokommunene)
Flotte naturressurser
Vestfjella og Rondane
Jutulhogget
Savalen
Attraktive hyttetomter
Stabilt klima - god vinter

Muligheter:

Flere festivaler a la Livestock
Utvikle flere tilbud rundt Tronfjell
Aukrustsenteret
Zip-line i Jutulhogget
Bobilcamping
Flere overnattingssteder
Nasjonalt akesenter
Utleiehytter, camping og bobil
Fishspot
Glomma og Folla
Langløyper

Kommunens rolle:

Legge til rette for overordnet planarbeid
Legge til rette for godt samarbeid mellom grunneiere og utbyggere

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Satsingsområder - hva vil vi gjøre?

Handel og service

Mål: Alvdal skal ha et attraktivt og variert servicetilbud til sine innbyggere, besøkende og gjennomreisende, og det skal være vekst i tjenesteytende næringer.

Strategi: Arbeidet med kommunale reguleringsplaner for sentrum skal gjennomføres og realiseres

Alvdal kommune er en kompakt kommune med nasjonale gjennomfartsårer midt gjennom kommunen. Her tenkes det spesielt på Rv 3 og Rørosbanen, og disse gjennomfartsårene har naturlige stoppesteder i kommunen representert ved servicepunkter ved Rv3 og jernbanestasjon. Med utgangspunkt i signaler fra næringslivet er det behov for en avklaring rundt bruken av områdene Steia og Steimosletta, og det å få utviklet et planverk som i størst mulig grad legger til rette for ønsket utvikling. Å skape et attraktivt sentrum med gode møteplasser både for fastboende og turister er viktig. Dette arbeidet vil bli gjennomført gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Alvdal har ikke pr i dag en handelsstandsforening/næringsforening. Et felles kontaktpunkt og et talsorgan for denne delen av næringslivet kan være en mulighet som kan vurderes.

Næringslivets uttrykk:

Styrker:

*Beliggenhet langs Rv 3
Steia og Steimosletta
Ett sammenhengende sentrum
Kompakt kommune
God arbeidsmoral
Gründerånd*

Muligheter:

*Vinmonopol i kommunen
Ansette yngre mennesker
Flere bedriftsetableringer
Næringsforening
Lærlingeplasser i handel og service
Godt bredbåndtilbud til alle bedrifter
Næringslivsfrokost
Møtesteder for næringslivet*

Kommunens rolle:

*Legge til rette for gode planprosesser
Tilrettelegge for dialog - beholde kort
avstand mellom næring og ordfører
Vurdere bruk av næringsfondet*

Respekt

Lojalitet

Medvirkning

Satsingsområder - hva vil vi gjøre?

Landbruk

Mål: Alvdal skal ha en økning på 20% på områdene tradisjonell husdyrproduksjon, skog, kompetanse og tilleggsnæring i perioden

Strategi: Landbruksnæringa i Alvdal skal være preget av satsing og optimisme, og kunnskap for å utvikle gårdsbrukene på en bærekraftig og lønnsom måte skal være lett tilgjengelig. Skog og utmarksressursene skal utnyttes i produksjonen i tillegg til at det skal stimuleres til nye næringer med utgangspunkt i lokale fortrinn.

Landbruket i Alvdal står sterkt, nesten 11% av de sysselsatte i kommunen er tilknyttet denne næringa pr 1/1-2017. Dette tilsvarer 136 arbeidsplasser. Landbruksnæringa er også viktig for andre næringer både mht knoppskyting, underleverandører, tilleggsnæring, reiseliv og friluftsliv/frivillig arbeid. Å se landbruk som en naturlig og viktig del av næringslivet ellers i kommunen er derfor viktig.

Dyrkajorda i kommunen er i all hovedsak i bruk til matproduksjon i dag men det er variasjon i effektiv drift pga jordvei og arrondering. Det finnes også et potensiale for mer effektiv drift i hektiske perioder av sesongen med økt samarbeid og kapasitetsutnyttelse av utstyr.

Alvdal har mye å by på i forhold til setring, tilleggsnæringer, gårdsturisme, utmarksbasert turisme og friluftsliv. Her er det mange muligheter for å videreutvikle og bygge opp under tidligere satsinger, og samtidig stimulere til næringsutvikling og nyetableringer.

Treforedling står sterkt i Alvdal, men et betydelig kvantum råvare går ut av kommunen mens treforedlere kjøper råvare fra andre leverandører - gjerne fra Sverige. Skogsressursene i kommunen med spesiell vekt på saktevoksende furu av svært høy kvalitet har et stort potensiale i videre foredling.

Næringslivets uttrykk:

Styrker:

Nærhet til kompetansemiljøet på Storsteigen
Satsingsvilje blant gårdbrukere
Lett tilgjengelig utmark
Lokalprodusert mat
Sterkt fagmiljø
Godt organisasjonsliv i næringa
Gründerånd blant bønder
Godt samarbeidsklima

Muligheter:

Bruke hele eiendommen
Biovarme og bioøkonomi
Skogsressurser
Vannkraftutbygging
Kartlegge ledige småbruk
Arrondering og jordskifte
Videreforedling
Mandelpotet
Utmark og setring
Mentorordninger til unge drivere
Grunneiersamarbeid

Kommunens rolle:

Beholde og styrke landbrukskontoret
Rask og enkel rådgivning og støtte ved kjøp og overdragelser

Respekt

Lojalitet

Medvirkning